

PAPER DETAILS

TITLE: 6-9 YAS ÇOCUKLARA YÖNELİK DEĞERLER EGİTİMİYLE İLGİLİ YAZILAN ÖYKÜ
KİTAPLARININ FİZİKSEL, İÇERİK VE RESİMLEME ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

AUTHORS: Mehmet Uygun, Kamer Büyükkalayci

PAGES: 118-149

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3694813>

6-9 YAŞ ÇOCUKLARA YÖNELİK DEĞERLER EĞİTİMİYLE İLGİLİ YAZILAN ÖYKÜ KİTAPLARININ FİZİKSEL, İÇERİK VE RESİMLEME ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

AN INVESTIGATION INTO THE PHYSICAL, CONTEXTUAL AND ILLUSTRATION FEATURES OF STORYBOOKS DESIGNED FOR VALUES EDUCATION TARGETING CHILDREN AGED 6-9

Mehmet UYGUN¹

Kamer BÜYÜKKALAYCI²

Başvuru Tarihi: 30.01.2024 Yayına Kabul Tarihi: 24.10.2024 DOI: 10.21764/maeuefd.1428515

Özet: Değerler eğitimi çocukları doğru ve yanlış arasındaki farkı anlatmayı, etik değerleri kazandırmayı ve onları sorumluluk sahibi olarak yetiştirmeyi hedefleyen bir eğitimidir. Bu araştırmada 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitimine yönelik yazılmış öykü kitaplarında kök değerlerin (Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Öz Denetim, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik, Yardımseverlik) yer verilme düzeyleri ile kitapların fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerinin nasıl olduğu incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yönteminden faydalanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden “doküman analizi” yapılmıştır. Yapılan doküman ve literatür taraması yardımıyla, kitaplardaki on kök değerlerin yer verilme düzeyleri, fiziksel özellikleri, içerik özellikleri ve resimleme özelliklerinin analizi yapılmıştır. İncelenen kitaplarda tespit edilen on kök değerden “yardımseverlik” değeri (f=142), “sevgi” değeri (f=169), “dostluk” değeri (f=69), “sorumluluk” değeri (f=182), “saygı” değeri (f=119), “vatanseverlik” değeri (f=23), “sabır” değeri (f=53), “özdenetim” değeri (f=176), “adalet” değeri (f=24), “dürüstlük” değeri (f=105) olarak tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda konuya uygun kök değerlerin yer aldığı, karton kapak, birinci hamur kâğıt kullanıldığı, kitapların büyük oranında dilbilgisi kurallarına uyulduğu ve resimlerin basit, konuya uygun, metinle ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Çocuk edebiyatı, resimli çocuk kitabı, değerler eğitimi, kök değerler*

Abstract: Values education is an educational approach that aims at teaching children moral distinction between the right and the wrong, fostering ethical values, and promoting a sense of responsibility. In this regard, the present study examines to what extent the root values (Justice, Friendship, Honesty, Self-Control, Patience, Respect, Love, Responsibility, Patriotism, Benevolence) are incorporated into the storybooks designed for values education aimed at children aged 6-9 along with the physical, contextual and illustration features of these books. The study employed a qualitative research method, specifically utilizing the “document analysis” technique. With the help of the document and literature reviews, the extent to which the ten root values were included in the books was determined, and the physical, contextual, and illustration qualities of the books were analysed. The findings regarding the ten root values identified in the analysed books were as follows: "benevolence" value (f=142), "love" value (f=169), "friendship" value (f=69), "responsibility" value (f=182), "respect" value (f=119), "patriotism" value (f=23), "patience" value (f=53), "self-control" value (f=176), "justice" value (f=24), "honesty" value (f=105). It was revealed that the examined books cover relevant root values, utilize cardboard covers, use first-grade paper, adhere to grammar rules in a large proportion, and feature simple illustrations that are relevant to the content and the text.

Keywords: *Children's literature, illustrated children's book, values education, root values*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, muygun@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9693-8690

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, kamerozkan1977@gmail.com, ORCID: 0009-0003-0893-0843

Giriş

Tüm toplumların ortak amacı, bilimsel bilgilerin yanı sıra, toplumun kabul ettiği değerleri benimseyen iyi bireyler olmalarını sağlayacak bir eğitim ortamını sağlamaktır. Değerler eğitimi ile insan, toplum içinde başarılı, dürüst ve ahlaklı, içinde yaşadığı toplumun gelenek ve göreneklerine bağlı iyi insan iyi vatandaş haline gelir. Bu nedenle bilimsel eğitimin yanı sıra değerler eğitiminin verilmesi çok önemlidir. Değer; kavramı son yıllarda üzerinde fazla durulan ve önem verilen konulardandır. Son zamanlarda araştırmacılar, dil bilimi ile uğraşanlar, şairler, yazarlar, öğreticiler, anne babalar ve çocuklar için değer kavramı önemli kavramlardan biri olmuştur (Güven, 2014). Sözlük anlamıyla değer; “Bir şeyin önemini belirlemek için kullanılan soyut bir ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.” (sozluk.gov.tr). Kavram olarak değer, bireylerin objeleri, insanları, fikirleri, durumları ve hareketleri iyi-kötü, doğru-yanlış, istemen-istenmeyen vb. yargıları oluşturan ilkeleri ifade eder. Bir şeyin sahip olduğu kıymet ve niteliğe değer deriz. Aynı zamanda kişilerin hayatlarına kılavuzluk eden, kişiler için önemine göre sıralanmış hedeflerimizi de değer olarak ifade edebiliriz. Değerler, bir kimsenin değişik durumlarda gösterdiği sürekli davranışlarına yön veren köklü inançlardır. Değerlerin kaynağını toplumun gelenek ve görenekleri oluşturmaktadır (Oğuzkan, 1981, s. 45, akt. Aydın, 2021, s. 7). Kişisel yaşamda ve toplum yaşamında değerlerin toplumun huzurunun sağlanmasında önemli rolü vardır. Dünyada meydana gelen kişisel buhranlar şiddet vakaları, intihar olaylarının artması, değerlerin azalması ve değerlerin davranışa dönüşmemesi ile ilgilidir. Kişilerin ve toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri, gelişebilmeleri, barış içinde yaşayabilmeleri ve birlik içinde olabilmeleri değerlerin özümsemesi ve davranışa dönüştürülmesi ile gerçekleşebilir (Aydın & Gürlü, 2018).

İnsanlar kendi çabalarıyla kabul gören değerlere sahip olamaz bu değerlerin onlara kazandırılması gerekir (Aktürk, 2012, s. 3). Eğitim ailede başlar, okullarda devam eder ve ömür boyu sürer. Okullar, aile kurumundan sonra insanın bütün gelişim yönlerinde önemli etkileri bulunan bir kurumdur. Özellikle anaokulu ve ilköğretim seviyesinde öğrencilere bilişsel alanda olduğu kadar duyuşsal alanda da davranışlar kazandırılmaktadır (Akbaş, 2004, s.80). Okullar, aynı zamanda, bir toplumun kendi kültürünce değerli addedilen anlayış ve tutumları çocuklara kazandırmak ve bu yönde onların gelişimine katkı sağlamak amacıyla tasarlanmıştır (Katılmış, 2010, s. 85). Okullar, sadece öğretimin yapıldığı mekânlar olmanın ötesinde öğrenciler için bir

sosyal ortam olma özelliği de taşımaktadır. Burada yapılan planlı eğitim ve etkinliklerle öğrencilere, toplumun geçmişten bugüne kadar getirdiği değerler aktarılabilir (Karatay, 2011, s. 1442).

Türkçe dersiyle birlikte 51 öğretim programı 2018 yılında yenilenmiş, yayımlanan öğretim programlarında ortak bir bölüm olarak “değerlerimiz” adıyla bir başlık yer almıştır. Öğretim programlarında öğrencilere aktarılması hedeflenen kök değerler; “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” olarak belirtilmiştir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB], 2017, s. 7). Öğrencilerin bu değerleri anlamaları ve kazanmaları hem kendileri için hem de toplum için büyük yararlar getirecektir. Değerler eğitimi, öğrencilerin sorumluluklarını taşıyabilecekleri makul seçimler yapabilmelerine imkân sağlayan bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi çabalarının bir diğer adıdır. Bu tür bir eğitim, öğrencileri hem küresel ve çokkültürlü bir dünyaya hazırlayacak hem hayatın gerçekleriyle onları yüzleştirecek hem de eleştirel düşüncelerini teşvik ederek sorumlu davranmalarını sağlayacaktır (Aydın, 2021, s. 20).

Kitaplar, yaşam boyu öğrenmede önemli etkiler yaratmaktadır. Bu açıdan bakıldığında da değerler eğitiminde de son derece önemlidir. Kitaplar bilgi edinmede etkili araçlardır. Kültürün ana damarlarından biri olan ve onu etkin bir şekilde yaşatan âşıklar ve şiiirleri, maddi ve manevi kültürel öğeleri, sanatsal yapıtlar vb. hem eğitim alanına hem de toplumsal hayata katkı sağlamaktadır (Çibik, 2017). Çocukların hayata hazırlanması, sosyal yaşama uyum sağlaması, kişiler arası ilişkileri, özgüvenin oluşması gibi beceriler elde etmesinde, değerleri bilmesi ve yaşama aktarma becerisini kazanması gereklidir. Bu becerilerin çocuk yaşlardan itibaren kazandırılmasında kitaplar ve çocuk edebiyatı yazını önemlidir. Bundan dolayı doğa, sosyal hayat, çevre ve evreni kapsayacak şekilde değerler eğitiminin verilmesinde kitaplar kalıcı etki yaratmaktadır (Güneş & Köse, 2016). Çocuk kitapları aynı zamanda yer aldıkları toplumun kültürel parçası haline gelmekte ve genç kuşaklar için bir kültürel aktarım aracı haline dönüşmektedir (Dedeoğlu, İnce & Ünlü, 2021). Çocuk kitapları toplumun benimsediği değerleri örtük mesajlar yoluyla çocuklara aktarmaktadır (Choudhuri, 2005). İlkokullarda uygulanan değerler eğitimi sürecinde çocukların yaşına uygun öykü, şiir, roman gibi yazınsal türler yani çocuk edebiyatı yapıtları değer öğretimi sürecini kolaylaştırmakta ve çocukların değerleri içselleştirmesini sağlamaktadır (Jarolimek 1990, akt. Çelik & Buluç 2018, s. 70). Çocuk kitapları,

değer aktarımında ders kitabında yer alan metinlere oranla daha fazla değer kazandırma potansiyeline sahiptir. Niteliksiz kitaplar çocuğun okuma zevkini kırmanın yanında edebî bir anlayış kazanmasına da engel olur. Edebî bir anlayış kazanmamış çocuk okur, kitaplara dünyasında yer ayırmayacaktır (Akay, 2018). Nitelikli yazılmış kitaplar değerlerin çocuklarda içselleştirilmesi ve sonraki kuşaklara aktarılmasında önemli bir etkiye sahiptir. İçinde birçok değer olduğu eserleri okuyan çocuklar da bu değerleri özdenetimlerinde devreye sokarak davranış ve yaşam biçimlerini buna göre şekillendirirler. Değerlerin nesilden nesile aktarılmasında edebi eserler rol üstlenebilir. Edebi eserler, yaşama ayna tutarak bir toplumun bünyesinde barındırdığı yaşam biçimlerini, gelenek, görenek ve değerlerini gelecek nesillere aktarır. Bir yandan değerleri koruyucu ve gelecek nesillere aktaran bir işlev üstlenirken diğer yandan aynı değerleri okuyucusuna kazandıran bir işlev üstlenmiş olur. Farklı türlerdeki edebi eserlerin bir toplumun bilgi ve değer birikimini yansıtıcı bir işlev üstlenmesi, ancak bu eserlerin okuyucunun elinde değer bulmasıyla mümkün olacaktır (Yaman, Taflan & Çolak, 2009). Değer eğitiminde, değer ihtiva eden metinlerin okutulması önemli bir yer tuttuğu için edebi niteliğinden ödün vermeyen, değerlerin eserin içine ustaca yerleştirildiği kitapların tespit edilmesi de son derece önemlidir (Şimşek & Bulut, 2023).

Yazınsal yapıtlar insanları iyiye, güzele, doğruya yöneltme ve değerler kazandırmada insanlara telkinlerde bulunur onları bu doğrultuda eğitir (Kavcar, 1999, s. 6). Kitaplar; değerlerin öğretilmesinde, aktarılmasında ve kalıcı hale gelmesinde etkisini göstermektedir. Değerlerin çok küçük yaşlarda ve ilk okunan kitaplarda zengin bir içerikle verilmesi bu bakımdan önemlidir. 6-9 yaş çocuklara yönelik değerler eğitimiyle ilgili yazılan öykü kitaplarının fiziksel, içerik, resimleme özelliklerinin okuduğunu anlama ve anlatma becerilerinin yanı sıra değerlerle ilgili olarak da gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bir kitapta öykünün iyi yazılmış olması kadar iyi resmedilmiş olması da önemlidir. Yazıda ifade edilen duygunun canlandırılabilmesi için bazen renkli bazen de siyah beyaz olması gerekir. Çocuk kitapları içinde anlatılan hikâye ile resimleri bütünleşiyorsa, daha etkili olacaktır (Küçükyaşı, 2024). İyi bir çocuk kitabının konu bakımından yerli kültürel değerler kadar evrensel insani ve ahlaki değerleri de taşıması gerekir. Fakat çocuklara değerleri vermeye çalışırken de edebi metnin asıl işlevinin bilgi vermek olduğu kadar okuyucuya estetik zevk kazandırmak olduğu da unutulmamalıdır (Oktay, 2000; Yılmaz, 2016).

Bu araştırma 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitaplarında kök değerlerin (Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Öz Denetim, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik, Yardımseverlik) yer verilme düzeyleri ile kitapların fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerinin nasıl olduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma soruların cevapları aranmıştır:

1. 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitaplarında kök değerlerin (Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Öz Denetim, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik, Yardımseverlik) yer verilme düzeyleri nedir?
2. 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitapların fiziksel özellikleri nasıldır?
3. 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitapların içerik özellikleri nasıldır?
4. 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitapların resimleme özellikleri nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır. Bu çalışmada doküman analizi kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Nitel araştırma yöntemiyle 6-9 yaş çocuklara yönelik değerler eğitimiyle ilgili yazılan 40 öykü kitabı kök değerler, fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerine bakılarak incelenmiştir.

Çalışma Araç-Gereci

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan “ölçüt örnekleme” aracılığıyla oluşturulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmacı tarafından belirlenen ya da önceden hazırlanmış ölçütleri (Marshall & Rossman, 2014) sağlayan durumlar, örnekleme

belirlemek amacıyla kullanılır (Merriam, 2013). Bu bağlamda araştırma kapsamında incelenecek kitapların belirlenmesinde; 6-9 yaş dönemine ait resimli değerler eğitimiye yönelik kitaplar olması, basım tarihlerinin yeni olması için 2019 ile 2023 yıllarında olması gibi ölçütler temel alınmıştır. Bu ölçütleri içeren kitaplara ulaşmak için resimli çocuk kitapları satan kitapevleri ve internet siteleri, sosyal medya hesaplarından çocuk kitap yazarları, çocuk gelişim uzmanları, pedagoglar ve çocuk edebiyatı alanında çalışan akademisyenlerin tavsiyeleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma araç gereci 2019-2023 yılları arası 6-9 yaş çocuklara yönelik değerler eğitimiyle ilgili yazılan 40 öykü kitabı oluşturmaktadır. Çalışmada incelenen kitapların adı, yazarı, resimleyeni, türü, yaş aralığı bilgileri aşağıda bulunan Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

6-9 Yaş Çocuklara Yönelik Değerler Eğitimi ile İlgili Yazılan Kitapların Künyesine İlişkin Bilgiler

No	Kitabın Adı	Yazarı	Resimleyen	Türü	Yaş Aralığı	Yayınevi	Sayfa Sayısı
1	Sevgiyi Görmek	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
2	Saklanın Mandarin Geliyor	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
3	Uzaya Yolculuk	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
4	Zıp Zıp Kurbağa	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
5	Lütfen Beni Dinleýin	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
6	Penguenlerin Oyunu	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
7	Karıncaanın Öğüdü	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
8	Bal Partisi	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
9	Sağım Solum Sobe	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
10	Kış Pastası	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16

11	Dedemin Madalyası	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
12	Hoş Geldin Oya	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
13	Annem İçin	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
14	Islak Pati	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
15	Uçurtma Şenliğı	Hümeýra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler	Sevgi İçigen	Öykü	6-7	Erdem Yayınları	16
16	Çalışan Başarıır	Tuba Bozcan	İlknur Salman	Öykü	7-8	Damla Yayınevi	25
17	Farklı Olmak Kötü mü?	Tuba Bozcan	İlknur Salman	Öykü	7-8	Damla Yayınevi	25
18	Kekito	Tuba Bozcan	İlknur Salman	Öykü	7-8	Damla Yayınevi	25
19	Köstebeğın Planı	Tuba Bozcan	İlknur Salman	Öykü	7-8	Damla Yayınevi	25
20	Karakulak	Tuba Bozcan	İlknur Salman	Öykü	7-8	Damla Yayınevi	25
21	Lider Kim?	Tuba Bozcan	İlknur Salman	Öykü	7-8	Damla Yayınevi	25
22	Pugi	Tuba Bozcan	İlknur Salman	Öykü	7-8	Damla Yayınevi	25
23	İyimserlik Oyunu	Tuba Bozcan	İlknur Salman	Öykü	7-8	Damla Yayınevi	25
24	Sultan Kız	Tuba Bozcan	İlknur Salman	Öykü	7-8	Damla Yayınevi	25
25	Temiz Çevre Savaşçıları	Tuba Bozcan	İlknur Salman	Öykü	7-8	Damla Yayınevi	25
26	Yürüyen Kutular	Ahmet Özel	Zuhal Belli Akyüz	Öykü	7-8	Kaliteli Eğitim Yayınları	48
27	Küçük Dostlarımız	Ahmet Özel	Zuhal Belli Akyüz	Öykü	7-8	Kaliteli Eğitim Yayınları	48
28	Tertemiz Bir Umut	Ahmet Özel	Zuhal Belli Akyüz	Öykü	7-8	Kaliteli Eğitim Yayınları	48
29	Mandalina Kolonyası	Ahmet Özel	Zuhal Belli Akyüz	Öykü	7-8	Kaliteli Eğitim Yayınları	48
30	Kartopu Neşesi	Ahmet Özel	Zuhal Belli Akyüz	Öykü	7-8	Kaliteli Eğitim Yayınları	48
31	Paçi'yle Maceramız	Sevda Müjgan Yüksel	Murat Bingöl	Öykü	8-9	Yuva Yayınları	64
32	Benim Adım Düt Düt	Sevda Müjgan Yüksel	Murat Bingöl	Öykü	8-9	Yuva Yayınları	64
33	Dedemin Bütün	Sevda Müjgan Yüksel	Murat Bingöl	Öykü	8-9	Yuva	64

	Sırları					Yayınları	
34	Mita'yı Rahatsız Etmeyin	Sevda Müjgan Yüksel	Murat Bingöl	Öykü	8-9	Yuva Yayınları	64
35	Küçük İzci	Sevda Müjgan Yüksel	Murat Bingöl	Öykü	8-9	Yuva Yayınları	64
36	Neşeli Panayır	Sevda Müjgan Yüksel	Murat Bingöl	Öykü	8-9	Yuva Yayınları	64
37	Cesur Olacaksınız	Sevda Müjgan Yüksel	Murat Bingöl	Öykü	8-9	Yuva Yayınları	64
38	Ceylan'la Diyar Diyar	Sevda Müjgan Yüksel	Murat Bingöl	Öykü	8-9	Yuva Yayınları	64
39	Azoç Ordusu	Sevda Müjgan Yüksel	Murat Bingöl	Öykü	8-9	Yuva Yayınları	64
40	Şerbet Kayboldu!	Sevda Müjgan Yüksel	Murat Bingöl	Öykü	8-9	Yuva Yayınları	64

Tablo 1’de görüldüğü gibi rastgele seçilerek incelenen 40 adet öykü kitabının 15 tanesi üç yazar tarafından yazılmıştır. Yazarları Hümeysra Bektaş, Meral Canoğlu Cantürk, Eser Ünalın Şenler’dir. On tanesinin yazarı Tuba Bozcan’dır. Beş tanesinin yazarı Ahmet Özel’dir. On tanesini yazarı Sevda Müjgan Yüksel’dir. İncelenen kitapların 15 tanesini Sevgi İçigen, 10 tanesini İlknur Salman, 5 tanesini Zuhall Belli Akyüz, 10 tanesini Murat Bingöl resimlemiştir. Kitapların tamamı 6-9 yaş çocuklar için yazılmış öykü kitabıdır. Kitapların 15 tanesi 6-7 yaş için, 15 tanesi 7-8 yaş için, 10 tanesi 8-9 yaş için yazılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, 6-9 yaş çocuklara yönelik değerler eğitimi ile ilgili yazılmış öykü kitaplarını fiziksel, içerik ve resimleme yönünden incelemek için on kök değerın esas alındığı veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen kontrol listesi kullanılmıştır. Veri toplama aracı hazırlanırken bu konuyla ilgili makaleler incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda taslak bir kontrol listesi oluşturulmuştur. Daha sonra 15-20 yıl görev süresine sahip iki sınıf öğretmeni ve bir Türkçe öğretmenin görüşü alınarak kontrol listesine son şekli verilmiştir. Kontrol listesi dört ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler; kök değerler, fiziksel, içerik ve resimleme özellikleridir. 6-9 yaş çocuklara yönelik değerler eğitimi ile ilgili yazılmış öykü kitaplarının kök değerler kapsamında hangi kök değerleri içerdiği incelenmiştir. Fiziksel özellikleri kapsamında; ebatları, ciltlemesi, kâğıt türü, kapak yapısı sayfa sayısı ve yazı puntosu özelliklerine yer verilmiştir. Kitapların içerik özellikleri kapsamında; kitapların konuyu işleyiş şekillerine, dil ve anlatım özelliklerine, kitapların değerlendirme bölümleri ile ilgili kriterlere yer verilmiştir. Kitapların resimleme özellikleri kapsamında basit, anlaşılır, konu ile ilişkili, anlatımın güçlülüğü,

kapak resminin ilgi çekmesi, sayfanın tamamını kaplaması, resimlerin renk özellikleri, resim-metin ilişkisine yer verilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Bu verilerden elde edilen bulgular; kategorilerine uygun olarak frekans ve yüzde olarak sunulmuştur.

Araştırmanın Güvenirliği ve Geçerliği

Araştırmanın verilerinin analizinde kodlayıcı güvenirliliğini arttırmak adına resimli çocuk kitaplarındaki metin ve görsellerde yer alan değerlerin belirlenmesi ve etiketlenmesi iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Kitapların fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri araştırmacıların kitapları okuyup incelemesi ve kök değerleri belirlemesi sonucunda elde edilmiştir. Gerçekleştirilen doküman analizi ve yapılan kodlamalar arasındaki tutarlılık güvenirliliği Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen formüle göre hesaplanmıştır. Miles ve Huberman modelinde içsel tutarlılık olarak adlandırılan ve kodlayıcılar arasındaki görüş birliği olarak kavramsallaştırılan bu benzerlik: $\text{Güvenirlik} = \text{Görüş Birliği} / (\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})$ formülü kullanılarak hesaplanabilir. İçsel tutarlılığı veren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles & Huberman, 1994). Belirtilen formül doğrultusunda yapılan hesaplamaların sonucunda kodlayıcı güvenirliliği %93 olarak bulunmuştur. Çalışmada araştırmacının izlediği yöntemler ve süreçler ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Ayrıca araştırmanın ham verileri diğer araştırmacıların incelemesine imkân vermek üzere muhafaza edilmektedir.

Araştırmanın geçerliğini arttırmak için araştırma kapsamındaki resimli çocuk kitapları araştırmacılar tarafından tekrar tekrar okunmuştur. Böylelikle araştırmaya dâhil edilen materyallerin doğru ve tam anlaşılacağı düşünülmüştür. Araştırmadaki bulguları desteklemek için doğrudan alıntılar ile veriler ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır. Ayrıca araştırma sonuçlarının benzer durumlara genellenebilmesini sağlamak için araştırmanın tüm aşamaları detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Verilerin Analizi

Toplanan verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler nitel araştırma desenlerinden “içerik çözümlemesi” tekniğiyle çözümlenmiştir. İçerik çözümlemesi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük kategorileri ile

özetlendiği dizgesel, yinelenabilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır. İçerik çözümlemesinde kodlama, kavram ve kategoriler oluşturmak önemli aşamalardır. Kodlama, nitel veriyi betimleyebilmek ve veri seti içinde yer alan temaları açığa çıkarabilmek amacıyla çözümleme birimlerini resim, sözcük, tümce ya da paragrafı anlamlı parçalara ayırma ve bu parçaları bir kuram ya da yaklaşım çerçevesinde yeniden adlandırma sürecidir. Kavram, veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere ve olaylara verilen anlamlar bütünüdür. Kategori içerik çözümlemesinde elde edilen kavramların birbiriyle belirli bir başlık altında sınıflandırılmasıdır. Kategoriler, içerik çözümlemesinde elde edilen kavramlardan daha soyut ve genel bir anlamlar bütünüdür (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Bulgular

Bu çalışmada 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış 40 adet öykü kitabı; kök değerler, fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri bakımından incelenmiştir. 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitaplarında kök değerlerin (Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Öz Denetim, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik, Yardımseverlik) yer verilme düzeyleri ile kitapların fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerinin nasıl olduğunun incelendiği bu araştırmada elde edilen veriler, çalışmanın alt problemlerine göre sunulmuştur.

6-9 Yaş Çocuklar İçin Değerler Eğitime Yönelik Yazılmış Öykü Kitaplarında Yer Alan Kök Değerlere İlişkin Bulgular

6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitaplarında yer alan kök değerlerin (Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Öz Denetim, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik, Yardımseverlik) ne sıklıkla tekrar ettiğine ilişkin çözümleme sonuçları frekans (f) ve yüzde (%) olarak Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

6-9 Yaş Çocuklar İçin Değerler Eğitime Yönelik Yazılan Öykü Kitaplarının Yayınevlerine ve Genel Kök Değerlerine Göre Dağılımları

Kök Değerler	Yayınevleri									
	Erdem		Damla		Kaliteli Eğitim		Yuva		Genel	
	f	(%)	f	(%)	f	(%)	f	(%)	f	(%)
Sorumluluk	51	28,02	43	23,62	37	20,32	51	28,02	182	17,14

Özdenetim	48	27,27	45	25,56	44	25	39	22,16	176	16,57
Sevgi	45	26,63	28	16,57	49	28,99	47	27,81	169	15,91
Yardımseverlik	33	23,24	35	24,65	30	21,13	44	30,98	142	13,37
Saygı	28	23,53	23	19,33	33	27,73	35	29,41	119	11,21
Dürüstlük	22	20,95	14	13,33	20	19,05	49	46,66	105	9,89
Dostluk	24	34,78	17	24,64	20	28,98	8	11,59	69	6,5
Sabır	12	22,64	14	26,41	4	7,55	23	43,40	53	4,99
Adalet	12	50	8	33,33	2	8,33	2	8,33	24	2,26
Vatanseverlik	8	8,69	6	26,1	-	-	9	39,13	23	2,17

Tablo 2'ye göre araştırmada incelenen 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılan rastgele seçilmiş 40 adet öykü kitabının yayınevlerine ve genel kök değerlerine göre dağılımları yer almaktadır. Erdem yayınlarına ait kitaplarda yer alan kök değerler; Sorumluluk 51 (%28,02), Özdenetim 48 (%27,27), Sevgi 45 (%26,63), Yardımseverlik 33 (%23,24), Saygı 28 (%23,53), Dürüstlük 22 (%20,95), Dostluk 24 (%34,78), Sabır 12 (%22,64), Adalet 12 (%50) ve Vatanseverlik 8 (%8,69) olarak tespit edilmiştir. Damla yayınlarına ait kitaplarda yer alan kök değerler; Sorumluluk 43 (%23,62), Özdenetim 45 (%25,56), Sevgi 28 (%16,57), Yardımseverlik 35 (%24,65), Saygı 23 (%19,33), Dürüstlük 14 (%13,33), Dostluk 17 (%24,64), Sabır 14 (%26,41), Adalet 8 (%33,33) ve Vatanseverlik 6 (%26,1) orana sahiptir. Kaliteli Eğitim yayınlarına ait kitaplarda yer alan kök değerler; Sorumluluk 37 (%20,32), Özdenetim 44 (%25), Sevgi 49 (%28,99), Yardımseverlik 30 (%21,13), Saygı 33 (%27,73), Dürüstlük 20 (%19,05), Dostluk 20 (%28,98), Sabır 4 (%7,55) ve Adalet 2 (%8,33) olarak bulunmuştur. Yuva yayınlarına ait kitaplarda yer alan kök değerler; Sorumluluk 51 (%28,02), Özdenetim 39 (%22,16), Sevgi 47 (%27,81), Yardımseverlik 44 (%30,98), Saygı 35 (%29,41), Dürüstlük 49 (%46,66), Dostluk 8 (%11,59), Sabır 23 (%43,40), Adalet 2 (%8,33) ve Vatanseverlik 9 (%39,13) olarak yer almıştır.

Araştırma kapsamında incelenen 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılan rastgele seçilmiş 40 adet öykü kitabının genel kök değerlerine göre dağılımlarında 1062 kök değer yer almaktadır. Tüm kök değerler içinde Sorumluluk 182 (%17,14), Özdenetim 176 (%16,57), Sevgi 169 (%15,91), Yardımseverlik 142 (%13,37), Saygı 119 (%11,21), Dürüstlük 105 (%9,89), Dostluk 69 (%6,5), Sabır 53 (%4,99), Adalet 24 (%2,26) ve Vatanseverlik 23 (%2,17) orana sahiptir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmada incelenen 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitimine yönelik yazılan rastgele seçilmiş 40 adet öykü kitabında toplam 1062 kök değer tespit edilmiştir. En yüksek orana sahip üç kök değer sorumluluk, özdenetim ve sevgi kök değerleridir. İlk sırada 182 (%17,14) oranla en fazla değinilen kök değer sorumluluktur. İkinci sırada ise 176 (%16,57) oranla özdenetim yer almaktadır. Üçüncü sırada 169 (%15,91) oranla sevgi kök değeri bulunmaktadır. En düşük orana sahip üç değerden ilki vatanseverlik değeridir. 23 (%2,17) oranla en az değinilen kök değer vatanseverliktir. İkinci en düşük orana sahip kök değer 24 (%2,26) oranla adalet kök değeridir. Üçüncü en düşük orana sahip kök değer 53 (%4,99) ile sabırdır.

En yüksek orana sahip üç kök değer olan sorumluluk, özdenetim, ve sevgiyi örnekleyen cümleler aşağıya alıntılanmıştır:

“Neşeli Panayır” kitabından sorumluluk kök değerine örnek cümle,

“Kolyeyi aceleyle elbisesinin cebine koydu. Ne yapacağını henüz bilmiyordu ama madem kolyeyi dağıtan oydu, bu duruma bir çözüm bulmakta ona düşerdi. Kolyeyi yeniden dizmeli ve yerine asmalıydı” (Yılmaz, 2020, s. 39).

“Uzaya Yolculuk” kitabından sorumluluk kök değerine örnek cümle,

“Dikkatsiz davranan insanlar yangın çıkartıyor. Gün geçtikçe daha zor nefes alıyorum. Öhöö, Öhöö... Eğer insanlar sorumluluklarını yerine getirmezlerse hasta olacağım.” (Bektaş, Cantürk & Şenler, 2021, s. 6).

Özdenetim kök değeri ile ilgili örnek cümleler:

“Küçük Dostlarımız” kitabından özdenetim kök değerine örnek cümle,

“Tam Ali Amca’nın arabasına koşacağım sırada durdum. Az kalsın unutuyordum. Önce sağıma, sonra soluma ve ardından tekrar sağıma baktım” (Özel, 2019, s. 13).

“Temiz Çevre Savaşçıları” kitabından özdenetim kök değerine örnek cümle,

“Az sonra yorulduklarını anlayıp kıyıda durdular. Her zaman yaptıkları gibi büyük kayaların üzerine oturdular” (Bozcan, 2021, s. 5).

Sevgi kök değeri ile ilgili örnek cümleler:

“Cesur Olacaksın!” kitabından sevgi kök değerine örnek cümle,

“Onlar, bu dünyanın prensesleriydi. Anneleri de onların üzerine nazlı birer çiçekmiş gibi titriyordu” (Yüksel, 2020, s. 5).

“Yürüyen Kutular” kitabından sevgi kök değerine örnek cümle,

“Kutuların yanlarına vardığımızda iki küçük köpek bize gülümseyerek bakmaktaydı. O kadar güzellerdi ki onları kucaklamak istedik. Sevmek için elimizi uzattığımızda korkarak havladılar” (Özel, 2019, s. 34).

En düşük orana sahip üç kök değer olan vatanseverlik, adalet ve sabrı örnekleyen cümleler aşağıya alıntılanmıştır:

Vatanseverlik kök değeri ile ilgili örnek cümleler:

“Cesur Olacaksın!” kitabından vatanseverlik kök değerine örnek cümle,

“Türkiye ata vatanı da olsa onun doğduğu, yetiştiği, bildiği yerler gibi değildi. Annesi çocukluğu, gençlik yılları Filibe’de kalmıştı” (Yüksel, 2020, s. 44-45).

“Dedemin Madalyası” kitabından vatanseverlik kök değerine örnek cümle,

“Vatanımızı çok sevdiğimiz için o zor günleri aşabildik” (Bozcan, 2021, s. 8).

Adalet kök değeri ile ilgili örnek cümleler:

“Kış Pastası” kitabından adalet kök değerine örnek cümle,

“Aslan Kral ve Bay Tilki mis gibi kokuyu duyunca mutfığa geldiler. Artık pastayı paylaşma zamanıydı. Herkes payına düşen pastayı alıp yuvasına dönecekti” (Bektaş ve diğ., 2021, s.6).

“Lider Kim?” kitabından adalet kök değerine örnek cümle,

“Herkesin oyunu kullanabilmesi için kağıtlar dağıtıldı. Seçmenler kâğıda “Alkanat” ya da “Sivrikuyruk” yazarak seçimlerini yaptılar.” (Bozcan, 2021, s. 9).

Sabır kök değeri ile ilgili örnek cümleler:

“Cesur Olacaksın!” kitabından sabır kök değerine örnek cümle,

“Armut ağacı gülümseyerek,

-Baharda armut olmayı bekleyen çiçeklerle dolarım. Yaza kadar sabredersen armutlarımdan yiyebilirsin Bani” (Bektaş ve diğ., 2021, s. 9).

“Çalışan Başarır” kitabından sabır kök değerine örnek cümle,

“Birkaç deneme başarısızlıkla sonuçlandı. Bu yüzden diğer bilim adamları uygulamaya karşı çıktılar; ancak Rumba kararlıydı. Azimle, pes etmeden devam ederse başaracağına inanıyordu” (Bozcan, 2021, s.9).

6-9 Yaş Çocuklar İçin Değerler Eğitime Yönelik Yazılmış Öykü Kitaplarının Fiziksel Özelliklerine İlişkin Bulgular

6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitaplarının fiziksel özelliklerine ilişkin dağılımları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

6-9 Yaş Çocuklar İçin Değerler Eğitime Yönelik Yazılan Öykü Kitaplarının Fiziksel Özelliklerine Göre Dağılımları

	Kitap Sayısı (n)	(%)
Ölçüler		
16x23 (En x Boy) (cm)	15	37,5
16,5x23,5 (En x Boy) (cm)	10	25,0
13,5x19,5 (En x Boy) (cm)	5	12,5
13x19 (En x Boy) (cm)	10	25,0
Toplam	40	100
Ciltleme		
Zımbalı	35	87,5
Yapıştırma	5	12,5
Toplam	40	100
Kağıt Türü		
1.Hamur	40	100
Toplam	40	100
Kapak Yapısı		

Karton Kapak	40	100
Toplam	40	100
Sayfa Sayısı		
1-20	15	37,5
20-40	10	25,0
40-60	5	12,5
60-80	10	25,0
Toplam	40	100
Yazı Puntosu		
14-16	40	100
Toplam	40	100

Tablo 3'e göre incelenen 40 öykü kitabının %37,5'inin 16x23 (En x Boy) (cm), %25,0'inin 16,5x23,5 (En x Boy) (cm), %12,5'inin 13,5x19,5 (En x Boy) (cm), %25,0'inin 13x19 (En x Boy) (cm) boyutunda olduğu tespit edilmiştir. İncelenen kitapların %87,5'inin zımbalı, %12,5'inin yapıştırma olarak ciltlendiği belirlenmiştir. Kağıt türüne göre kitapların %100'ü birinci hamur kağıda basılmıştır. Birinci hamur kağıt kalitesi kullanılarak basılan kitaplardaki yazı ve görsellerin daha canlı ve dikkat çekici olması çocukların okumadan daha çok keyif almalarını sağlayabilir. Kapak yapısı incelendiğinde 40 öykü kitabının %100'ünde karton kapak kullanıldığı belirlenmiştir. Karton kapak kullanımı kitabın daha uzun süre yıpranmadan kullanılmasını sağlamaktadır. Kitaplar sayfa sayısına göre incelendiğinde %37,5'inin 1-20 sayfa, %25,0'inin 20-40 sayfa, %12,5'inin 40-60 sayfa, %25,0'inin 60-80 sayfa olduğu belirlenmiştir. İncelenen kitapların 6-9 yaş çocuklara yönelik yazılan öykü kitapları olduğu göz önüne alındığında sayfa sayılarının çocukların dikkat sürelerine uygun olduğu görülmüştür. Kitapların yazımında kullanılan yazı puntosunun incelenen 40 öykü kitabının %100'ünde 14-16 punto olduğu belirlenmiştir. 6-9 yaş çocuklar için yazılan öykü kitaplarının punto büyüklüğü çocukların gözünü yormayacak şekilde olduğu söylenebilir.

6-9 Yaş Çocuklar İçin Değerler Eğitime Yönelik Yazılmış Öykü Kitaplarının İçerik Özelliklerine İlişkin Bulgular

6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitaplarının içerik özelliklerine ilişkin çözümleme sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

6-9 Yaş Çocuklar İçin Değerler Eğitime Yönelik Yazılan Öykü Kitaplarının İçerik Özelliklerinin Konu İşleniş Yönünden Dağılımı

İncelenen 6-9 yaş çocuk öykü kitaplarının konu yönünden özellikleri	Gözlendi		Gözlenmedi	
	n	%	n	%
Konuya uygun olay içirme	40	100	0	0
Olayı basitten karmaşığa anlatma	40	100	0	0
Olayın olumlu sonuçlanması	40	100	0	0
Problem çözme becerisini geliştirme	38	95	2	5
Yaratıcı düşünme ve hayal kurmayı destekleme	30	75	10	25
Kök değerlerin pekişmesine yardım sağlama	40	100	0	0
Eleştirel bakış açısına destek olma	31	77,5	9	22,5
Tecrübelerini geliştirecek özellikte olma	36	90	4	10
Giriş-gelişme-sonuç aşamalarından oluşma	40	100	0	0
Evrensel değerleri içirme	40	100	0	0
Okumaya ve edebiyata ilgiyi artırma	38	95	2	5
Bilişsel ilerlemesine destekte bulunma	38	95	2	5
Sosyal-duygusal ilerlemeye katkıda bulunma	40	100	0	0

Tablo 4’te incelenen 40 adet 6-9 yaş çocuk öykü kitaplarının içerik özelliklerinin konu yönünden dağılımı incelendiğinde; %100’ünün konuya uygun olay içerdiği belirlenmiştir. Çocukların verilmek istenen mesajı anlayabilmeleri için kitapların konusunun ilgi çekici olması, bu konuların uygun olaylar seçilerek çocuğa aktarılması önemlidir. %100’ünde olayın basitten karmaşığa anlatıldığı görülmüştür. Konuyla ilgili kurgulanan olayların basitten karmaşığa doğru anlatımının çocuğun konuyu daha iyi anlamasını sağlayabileceği düşünülmektedir. %100’ünde olayın olumlu sonuçlandığı belirlenmiştir. %95’inin problem çözme becerisini geliştirdiği saptanmıştır. Konu ve olayların gelişim sürecinin çocuklara problem çözme yollarını göstererek, çözüm bulma konusunda ilerlemelerine katkı sağlayabilir. %75’i yaratıcı düşünme ve hayal kurmayı desteklemektedir. Hayal edilerek okunan kitapların çocukları daha çok etkilediği söylenebilir. %100’ünün kök değerlerin pekişmesine katkı sağladığı belirlenmiştir. %77,5’inin eleştirel düşünebilmeye yardımcı olduğu belirlenmiştir. Eleştirel bakış açısına, çocukların olaylar üzerinde akıl yürütmesini, durumu analiz etmeyi becerebilmesini sağlamaktadır. %90’ının tecrübelerini geliştirebilecek özellikte olduğu belirlenmiştir. Kitapta anlatılan olaya benzer bir

olay yaşadıklarında okuduklarından tecrübe ederek çözüm yolları bulabilirler. %100'ünün giriş, gelişme, sonuç aşamalarından oluştuğu saptanmıştır. Bu aşamaların sıralı bir şekilde ilerlemesi çocuğun zihninde oluşabilecek karmaşayı engelleyebilir. Verilmek istenen mesajı anlaması, yönünden önemlidir. %100'ünün evrensel değerlerden içerdiği, %95'inin okumayı ve edebiyatı sevdirdiği belirlenmiştir. %95'inin bilişsel ilerlemesine destekte bulunabileceği; düşünme, öğrenme, problem çözme, anlama ve anlamlandırma sürecinde değişim oluşturabileceği düşünülmektedir. %100'ünün sosyal ve duygusal ilerlemeyi desteklediği görülmüştür. Kitaplarda yer alan kök değerler içerik bakımından işlenen konularla örtüşmesi nedeniyle çocukların bilişsel, sosyal-duygusal ve dil gelişimine katkı sağladığını da söyleyebiliriz. Tablo 5'te 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılan öykü kitaplarının içeriğinin dil ve anlatım özellikleri yönünden dağılımı verilmektedir.

Tablo 5

6-9 Yaş Çocuklar İçin Değerler Eğitime Yönelik Yazılan Öykü Kitaplarının İçeriğinin Dil ve Anlatım Özellikleri Yönünden Dağılımı

İncelenen 6-9 yaş çocuk öykü kitaplarının dil ve anlatım özellikleri	Gözlendi		Gözlenmedi	
	n	%	n	%
Yabancı sözcüklere yer verilmemesi	34	85	6	15
Anlaşılır Türkçe kullanılması	40	100	0	0
Cümlelerinin net ve anlaşılır olması	38	95	2	5
Cümlelerin dil bilgisi kurallarına uygunluğu	37	93	3	7,5
Kullanılan kelimelerin çocuklarla bağlantılı olması	39	98	1	2,5
Farklı yazı karakterlerinin yer alması	5	13	35	88
Farklı renkte yazıların yer alması	15	38	25	63
Sayfa sayısı çocuğun dikkat süresinin uygunluğu	40	100	0	0
Sayfadaki resmi anlatan uygun metnin olması	40	83	7	18
Kitap adının dikkat uyandırıcı olması	40	100	0	0

Tablo 5'e göre incelenen 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitimi ile ilgili yazılmış 40 öykü kitaplarının %85'inde yabancı sözcüklere yer verilmemiştir. %100'ünde anlaşılır Türkçe kullanılmıştır. Anlaşılır Türkçe kullanımının okumayı keyifli, anlamayı kolay kıldığı söylenebilir. %95'inde cümleler net ve anlaşılırdır. %92,5'inde cümleler dil bilgisi kurallarına uygundur. %97,5'inde sözcükler çocuk dünyası ile bağlantılıdır. Çocuk dünyası ile bağlantılı olması çocukların hayal güçlerini geliştirir. %12,5'inde farklı yazı karakterleri kullanılmıştır.

Farklı yazı karakterinin kullanılması özellikle vurgulanmak istenen cümleye ve cümlede verilen mesaja çocuğun dikkatini çekmek amacıyla yapılmıştır. %15’inde farklı renkte yazı kullanılmıştır. Farklı renkte yazı kullanımı da cümleye anlatılmak istenene dikkat çekmek vurgulamak için kullanılmıştır. Kitapların %100’ünde sayfa sayısı hitap ettiği yaş aralığının dikkat süresine uygundur. %82,5’inde sayfadaki resmi anlatan uygun metin bulunmaktadır. %100’ünde kitap adı dikkat çekicidir. Kitap adının dikkat çekici olması çocukta merak uyandırır. Merak edilen kitabı okumaya isteği artırır. Tablo 6’da 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılan öykü kitaplarının içerik özelliklerinin kitapta yer alan değerlendirme yönünden dağılımlarına yer verilmektedir.

Tablo 6

6-9 Yaş Çocuklar İçin Değerler Eğitime Yönelik Yazılan Öykü Kitaplarının İçerik Özelliklerinin Kitapta Yer Alan Değerlendirme Yönünden Dağılımları

İncelenen 6-9 yaş çocuk öykü kitaplarının içeriğinin değerlendirme yönünden özellikleri	Gözlendi		Gözlenmedi	
	n	%	n	%
Hazırlık soruları bulunması	15	37,5	25	62,5
Hikâye haritası olması	15	37,5	25	62,5
Okuduğunu anlama sorularının yer alması	40	100	0	0
Olayların oluş sırasına göre resim sıralama çalışması	10	25	30	75
Görsel okuma bölümü olması	10	25	30	75
Dilbilgisi çalışmaları olması	10	25	30	75
Resimli sözlüğün yer alması	10	25	30	75

Tablo 6’ya göre incelenen 40 kitabın %37,5’nin başında hazırlık soruları vardır. Bunlara örnek olarak “Sevgiyi Görmek, Saklanın Mandarin Geliyor, Uzaya Yolculuk, Zıp Zıp Kurbağa” adlı kitaplar verilebilir. Kitabın başında hazırlık sorularının olması, okuyucunun kitap içeriği hakkında öngöründe bulunmasına yardımcı olur. İncelenen kitapların %37,5’nin sonunda hikâye haritası bulunmaktadır. Bu kitaplar “Çalışan Başarır, Kekito, Küçük Dostlarımız, Tertemiz Bir Umut” örnek verilebilir. Kitap okuma tamamlandıktan sonra oluşturulacak hikâye haritasıyla çocuk okuduğu kitaptaki hangi bilgilerin önemli olduğunu anlayabilir. İncelenen kitapların %100’ünde okuduğunu anlama soru cevap bölümü vardır. Bu bölümdeki sorulara verilen cevaplar çocuğun okuduğunu ne kadar anladığını gösterir. İncelenen kitapların %25’inde olayların oluş sırasına göre resim sıralama çalışması vardır. Okuduğu kitaptaki oluş sırasını anlayabilen her çocuğun bu bölümü kolayca yapacağı düşünülebilir. İncelenen

kitapların %25’inde görsel okuma bölümü vardır. “İyimserlik Oyunu, Lider Kim?, Karakulak, Çalışan Başarır” adlı kitaplar örnek olarak verilebilir. Okunan kitapların %25’inde dilbilgisi çalışmaları bölümü vardır. Bu kitaplarda “Köstebeğin Planı, Temiz Çevre Savaşçıları, Sultan Kız, Pugi” yer almaktadır. Dil bilgisi konularının tekrarı ve pekiştirilmesi ile ilgili çocuğa yardımcı olur. İncelenen kitapların %25’inde resimli sözlük bulunmaktadır. Örneğin “Karakulak, Pugi, Çalışan Başarır, Kekito” adlı kitaplarda bulunmaktadır. Resimli sözlük çocukların kelime anlamlarını görsellerle somutlaştırıp daha iyi anlamasını sağlar.

6-9 Yaş Çocuklar İçin Değerler Eğitime Yönelik Yazılmış Öykü Kitaplarının Resimleme Özelliklerine İlişkin Bulgular

6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitaplarının resimleme özelliklerine ilişkin sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

6-9 Yaş Çocuklar İçin Değerler Eğitime Yönelik Yazılan Öykü Kitaplarının Resimleme Özelliklerine Göre Dağılımları

İncelenen 6-9 yaş çocuk öykü kitaplarının resimleme özellikleri	Gözlendi		Gözlenmedi	
	n	%	n	%
Basit, anlaşılır, konuyla ilgili olması	40	100	0	0
Sayfanın bütününe kaplaması	15	37,5	25	62,5
Anlatımın güçlü olması	40	100	0	0
Aynı sayfadaki yazı ile ilişkili olması	33	82,5	7	17,5
Kapakta kullanılan resmin dikkat çekici olması	40	100	0	0
Ön planda olması	30	75	10	25
Renkli olması	40	100	0	0

Tablo 7’ye göre incelenen 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitimi ile ilgili yazılmış 40 adet öykü kitabında resmin basit, konuyla ilgili ve anlaşılır olmasının oranı %100’dür. Bu uygunluk okuma sırasında çocuğun aklının karışmasına engel olur. Resmin sayfanın tamamını kaplamasının oranı %37,5’tir. 6-7 yaş çocuklar için yazılmış 15 adet kitapta bulunan resimler sayfanın tamamını kaplamaktadır. 7-8 yaş ve 8-9 yaş çocuklar için yazılmış %62,5 orana sahip 25 adet kitapta resim sayfanın tamamını kaplamaktadır. Resmin sayfanın tamamını kapladığı kitaplara örnek olarak “Çalışan Başarır, Kekito, Kartopu Neşesi, Uçurtma Şenliği” verilebilir. %100’ünde

resim anlatımı güçlüdür. Resim anlatımı güçlü olan kitaplarda çocuklar yazı diliyle işlenen konuyu kolayca zihinlerinde somutlaştırabilirler. %82,5’inde resimler aynı sayfadaki yazı ile ilişkilidir. Bu kitaplara örnek olarak ise “Uçurtma Şenliği, Paçi’yle Maceramız, Çalışan Başarır, Neşeli Panayır” verilebilir. %100’ünde kapakta yer alan resim ilgi çekicidir. Kitap kapağında bulunan resmin ilgi çekici olması çocukta merak uyandırır. Merak ettiği kitabı okumaya isteğini arttırır. %75’inde kitaptaki resimler ön plandadır. %25’lik orana sahip 10 adet kitap 8-9 yaşa uygun olduğu için resim sayısı daha azdır. 40 adet kitabın %100’ünde resimler renklidir. Resimlerin renkli olması çocukların oldukça dikkatini çektiği söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış öykü kitaplarında kök değerlerin (Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Öz Denetim, Sabır, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik, Yardımseverlik) yer verilme düzeyleri ile kitapların fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerinin nasıl olduğu incelenmiştir. Çocukların gelişimsel niteliklerinde, yaş aralığına göre farklılıklar bulunmaktadır. Gelişimleri devam ederken ortaya çıkan bu farklılıkların yanı sıra karşılaşacakları birçok problemi çözmek için belli değerleri kazanıp deneyimlemeleri onların bu problemleri çözmelerine katkı sağlayacaktır. Belli değerleri edinerek yaşama devam eden bu bireyler karşılaştıkları sorunları doğru yollarla çözmede daha başarılı olabilirler. Değerleri edinme sürecinde çocuklar için yazılmış, değerler eğitimi içeriğine sahip kitaplar bu anlamda çocuk gelişimi açısından önem teşkil eder. Bu nedenle; çocuk edebiyatı son zamanlarda ülkemizde sistemli hale getirilmeye çalışılmaktadır (Üzel, 2007). Değer eğitiminde, değer ihtiva eden metinlerin okutulması önemli bir yer tuttuğu için edebi niteliğinden ödün vermeyen, değerlerin eserin içine ustaca yerleştirildiği kitapların tespit edilmesi de son derece önemlidir (Şimşek & Bulut, 2023).

Araştırmada 6-9 yaş çocuklar için değerler eğitime yönelik yazılmış 40 adet öykü kitabında en çok üzerinde durulan kök değer 182 kez değinilen %17,14 oranına sahip sorumluluk değeri olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlarla diğer araştırmaların sonuçları arasında benzerlik ve farklılıklar barındıran kısımlar bulunmaktadır. Bağcı’nın (2013) yaptığı araştırmada benzer şekilde en çok rastlanan değerlerin yardımsever olma, paylaşma ve sorumluluk olduğunu tespit etmiştir. Delican’ın (2022) araştırmasında ise farklı olarak kök değerler açısından kitapların vatanseverlik, yardımseverlik ve sabır değerleri üzerine yoğunlaştığı dostluk, sorumluluk,

özdenetim, adalet ve saygı değerlerine daha az yer verildiği görülmüştür. Yapılan araştırmada elde edilen sonuçlara göre en az değinilen kök değerin 23 kez %2,17 oranına sahip vatanseverlik kök değeri olduğu tespit edilmiştir. Üstündağ'ın (2017) yaptığı araştırmada en yüksek değerlerin kişisel değerler olduğu ve vatanseverlik ve barış kavramlarına çok az yer verildiği belirlenmiştir. Diğer araştırmalarda da vatanseverlik en az yer alan değer olarak saptanmıştır (Gönen, Katrancı, Uygun & Uçuş, 2011; Dilek, 2017; Karagöz 2017; Yükselen, Şenol, Üstündağ & Ay, 2017; Öksüz, Keskin & Çetinkaya, 2018; Aydın & Öksüz, 2021; Bulut, 2021; Demiryürek, 2022; Genç & Doğan Kahtalı, 2022; Öztürk & Buldur, 2022; Sönmez & Yorulmaz, 2022). Vatanseverlik kök değeri bireylerin topluma ve ülkeye karşı sorumluluk duygusunun gelişmesini sağlar. Vatanseverlik kök değeri ile sorumluluk kök değeri arasında önemli bir bağ bulunmaktadır. Arslan ve Elma'nın (2022) yaptığı araştırmada öğrenciler tarafından vatanseverlik değerinin çok az dile getirildiği ve özellikle değerlerin işlendiği eğitim kurumlarında vatanseverlik değerinin ön plana çıkarılması gerektiğini belirtmiştir. İlköğretim çağındaki çocuklara vatanseverlik değeri yeterince öğretilmediğinde, sorumluluk bilincinin azalması söz konusu olabilir. Vatanseverlik, bireylerin kendi ülkelerine katkıda bulunma sorumluluğunu anlamalarını sağlayabilir ve toplumsal görevlerini yerine getirmelerine teşvik edebilir. Vatanseverlik, bireylerin topluma ve ülkeye karşı sorumluluk duymasını sağlar. Ayrıca insanları bir araya getiren bir motivasyon kaynağı olup bahsi geçen diğer değerler; sevgi, adalet, saygı ile de dolaylı ilişki içerisinde. Bundan dolayıdır ki kök değerlerin öğretilmesindeki değerler arası denge çok iyi korunmalıdır.

İncelenen kitaplarının fiziksel özelliklerine bakıldığında çoğunun boyutu 16x23 (En x Boy) (cm) olup 6-9 yaşa çocuklara uygun boyuttur. Çocuk kitaplarının dikdörtgen veya kare biçiminde; çocuğun seviyesine göre 16x23 cm büyüklüğünde olması normal sayılır (Demircan, 2006, s.14). Kitap boyutları çocukların ilgi duyması, resimlemenin daha iyi yapılabilmesi ve doğru yazı puntosunun kullanılması açısından önemlidir. Ciltleme özellikleri açısından kitapların %87,5'i zımbalı, %12,5'i yapıştırıcıdır. Ciltleme özelliğine baktığımızda daha az dayanıklı olan zımbalı ve yapıştırma kullanıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda da kitapların dayanıklılığı ile ilgili benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Gönen ve diğ., 2011; Gönen, Uygun, Erdoğan & Katrancı, 2012; Yükselen ve diğ., 2017). Kitaplara dayanıklılık açısından bakıldığında en dayanıklı kitap türünün 1.hamur kâğıda basılmış, mukavva kapaklı ve dikiş ciltli kitaplar olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda karton kapak ve yapıştırma ciltli kitapların çok kolay dağılabileceği, kapağının

kolay yıpranabileceği göz önüne alınmalıdır. Kâğıt türüne göre kitapların %100'ü birinci hamur kâğıda basılmıştır. Parlak kuşe kâğıt ışığı yansıtır ve bu durum çocukların gözlerini yorar. Bu da çocukların kitaba odaklanma süresini kısaltmaktadır (Güleç & Geçgel, 2005). Birinci hamur kâğıt kalitesi kullanılarak basılan kitaplardaki yazı ve görsellerin daha canlı ve dikkat çekici olması çocukların okumadan daha çok keyif almalarını sağlar. 40 öykü kitabını tamamında karton kapak kullanılmıştır. Karton kapak kullanımı kitabın yıpranmadan daha uzun süre kullanımını sağlar. İncelenen kitapların tamamında yazı puntosu 14-16 puntodur. Kitabın puntosu ilköğretim 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri için 12 puntodan büyük olmalıdır. 4. ve 5. sınıflarda ise 10 puntoluk harfler kullanılabilir (Demircan, 2006, s. 14). Sayfa sayısı da çocuk kitaplarında önemlidir. Yaş aralıklarına göre çocukların dikkat süreleri değişkendir. Bu nedenle yazıldığı yaş grubuna göre kitapların sayfa sayıları farklıdır. Yapılan incelemede sayfa sayılarının kitapların yazıldığı yaş aralığına uygun olduğu görülmüştür.

Araştırmada incelenen kitapların dil ve anlatım özelliklerine bakıldığında Türkçe'nin güzel kullanılması, cümlelerin net ve anlaşılır olması ile cümlelerin dil bilgisi kurallarına uygun olması sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu durum hem anlamayı kolaylaştırır hem de kitap okumayı keyifli hale getirir. 7-8 yaş grubundaki çocukların dilin yapısına yönelik kuramsal bilgiyi yeni öğrenmeye başladıkları göz önüne alındığında, dil bilgisi kurallarına uygun olarak yazılan kitapların oranının yüksek olması olumlu bir sonuç olarak değerlendirmektedir. Okuma-yazmayı yeni öğrenen çocuklara yönelik hazırlanan kitaplarda dil ve anlatıma daha fazla özen gösterilmelidir (Gönen ve diğ., 2012). Dönmezler'in (2019) incelediği 149 resimli çocuk kitabında ise farklı olarak anlatım dilinin sade ve anlaşılır olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Anlatım dilinde yetersizliklerin yanında abartılı, uzun ve karmaşık cümlelerin yer aldığını belirtmiştir.

İncelenen kitaplarının içerik özellikleri konu yönünden incelendiğinde; konu olay uyumu, basitten karmaşığa anlatım, olayların olumlu sonuçlanması, giriş gelişme ve sonuç bölümleri, kök değerlerin pekişmesi, evrensel değerlerin yer alması ve gelişimlerini destekleme yönünden kitapların büyük çoğunluğu uygundur. Verilen mesajı çocukların anlayabilmeleri için kitaplardaki konunun ilgi çekici olması, bu konuların uygun olaylar seçilerek çocuğa aktarılması önemlidir. Konuyla ilgili kurgulanan olayların basitten karmaşığa doğru anlatılması çocuğun konuyu daha iyi anlamasını sağlar. İncelenen kitaplarda, olay örgüsündeki karmaşıklık yavaş yavaş artacak şekilde verilmiştir. İncelenen kitapların büyük çoğunluğu hayal gücünü ve

yaratıcılığı desteklemektedir. Kök değerleri içeren kitapların okuma keyfini ve çocuğun dünyasına hitap etmesi önemlidir. Şimşek ve Bulut'a (2023) göre kitaplarla değer eğitimi birincil öncelik olarak almamalı, kitaplar okumayı sevdirmeli ve okuma alışkanlığı kazandırmalıdır. Ayrıca çocuğun düzeyine uygun, onun hayal gücünü ve dil gelişimini destekleyen her eserin yazarının da içinde yaşadığı toplumdan izole bir hayat sürmediği için eserinde toplumun millî değerleri yahut evrensel değerlerin olacağı farz edilerek çocuğa kitap seçiminde, kitabın nitelikli oluşuna, edebî yönüne dikkat edilmesini vurgulamışlardır.

Araştırmada incelenen kitaplarının resimleme özelliklerine bakıldığında resimlerin çoğunun renkli, ilgi çekici, konuya uygun, anlatıma katkı sağladığı ve metin ile uyumlu olduğu görülmüştür. Gönen ve diğ. (2011), Gönen ve diğ. (2012), Yükselen ve diğ. (2017) ile Koçağan'ın (2012) yaptıkları araştırmalarda çocukların ilgi ve beklentileri dikkate alındığında kitaplardaki resimlerin canlı, renkli ve çekici olması son derece önemlidir. İncelenen kitapların kapağı çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Çocuk kitapları resimlerinin konuya uygun olması ve olayı gerçekçi bir biçimde yansıtabilmesi önemlidir. İyi resimlenmiş kitaplar konunun anlatımına katkı sağlamasının yanı sıra çocuğun estetik duygularına da hitap etmelidir.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda şu öneriler sunulabilir. Araştırma sonucunda bazı değerlerin çok az yer aldığı (vatanseverlik, adalet ve sabır) durum dikkate alınarak öykü kitaplarının yazımı konusunda yazarlar ve yayınevleri teşvik edilebilir. Kök değerlerin birbiriyle ilişkili olduğu, farklı konuların işlendiği, öykü, roman, şiir vb. türleri içeren, okumayı sevdiren ve okuma alışkanlığı kazandıran ayrıca çocuğun düzeyine uygun, onun hayal gücünü ve dil gelişimini destekleyen çocuk kitaplarının yazımına dikkat edilmelidir. Yazılan bu kitapların sonunda çeşitli çalışmaların yer aldığı değerlendirme bölümü olabilir. Kök değerlerle ilgili yazılan kitapların değerlendirme bölümünde (hazırlık soruları, öyküye ilişkin hikâye haritası, kök değerlerle ve konuyla ilgili sorular, interaktif dijital etkinliklere ve materyallere ulaşım) soru ve etkinlikler yer alabilir.

Kaynakça

- Akay, İ. (2018). Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuk romanlarında yer alan kök değerler. *Turkish Studies*, 13(28), 1-30.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktürk, F. (2012). *Çocukta değerler eğitimi açısından Üzeyir Gündüz'ün eserleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Arslan, A. & Elma, M. (2022). İlkokul öğrencilerinin değerlere bakış açılarının kök değerler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 20(44). 385-416.
- Aydın, M. Z. (2021). Kavramsal çerçeve: Karakter, kişilik, değer, erdem, ahlak vd. M. Z. Aydın (Ed.) *Karakter, Değer ve Ahlak Eğitimi* içinde (s.1-24). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, M. Z. & Gürler, Ş. A. (2018). *Okulda değerler eğitimi yöntemler, etkinlikler, kaynaklar* (5. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, İ. & Öksüz, A. (2021). Çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 579-619.
- Bağcı, E. (2013). *Çocuk Edebiyatı ürünleriyle çocuklar için yazılmış eserlerin değerler eğitimi bağlamında karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

- Bulut, K. (2021). Ayla Kutlu'nun 'Merhaba Sevgi' adlı çocuk romanının değerler eğitimi ve on kök değer açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57), 248-272.
- Choudhuri, I. (2005). Promoting value education through children's literature. *Journal of Value Education*, January/July, 29-36.
- Çelik, Ö. & Buluç, B. (2018). Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 67-88.
- Çibik, B. (2017). *Âşık Yalınayak'ın Şiirlerinde değerler eğitimi: dil, kültür kimlik*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Dedeoğlu, H., İnce, N. B. & Ulusoy Ünlü, A. (2021). Türkiye'de yayımlanmış resimli çocuk kitapları üzerine kültürel bir analiz. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 561-576.
- Delican, B. (2022). MEB Kültür Yayınları çocuk kitapları dizisi üzerine bir inceleme; hikâye edici kitapların türleri, temaları, kök değerleri ve çatışma türleri, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(4), 113-130.
- Demiryürek, G. (2022). COVID-19 pandemisinde değerler eğitimi: Millî Eğitim Bakanlığının hazırladığı "arkadaş" kitapları örneği. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 287-298.
- Demircan, C. (2006). Tübitak çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve içyapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-27.
- Dilek, A. (2017). Feridun Oral'ın resimli hikâye kitaplarındaki değerlerin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(33), 61-86.

- Dönmezler, E. (2019). *Türkiye’de yayınlanmış 5-8 yaş resimli, çocuk kitaplarının biçim, resim ve içerik açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Gençer, G. & Doğan Kahtalı, B. (2022). Şermin Yaşar’ın çocuk kitaplarının kök değerler açısından incelenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 17(3), 407-421.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. & Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36(160), 250-266.
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö. & Katrancı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(196), 258-272.
- Güleç, H. & Geçgel, H. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Güneş, F. & Köse, N. (2016). Japonya ve İngiltere’de değerler eğitiminin incelenmesi. *Eğitimde Gelecek Arayışları Düünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak ve Değer Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Cilt II. içinde (1047-1058), Ankara
- Güven, A. Z. (2014). *Değerler eğitimi ve Türkçe dersinde değerlerin kullanımı*. Konya: Palet.Yayıncılık.
- <https://sozluk.gov.tr/>
- Karagöz, B. (2017). Naki Tezel’in Türk Masalları adlı kitabının değerler açısından analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 534-556.

- Karatay, H. (2011). Karakter eğitiminde edebi eserlerin kullanımı. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 6/1, Winter, 1439-1454.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınları.
- Katılmış, A. (2010). *Sosyal bilgiler dersindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koçağan, F. Ö. (2012). *İlköğretim “4-5.” sınıf için hazırlanan öyküleyici çocuk kitaplarının okunabilirlik ve değerler yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Küçükyazı, G. (2024). *Çocuk kitapları yaş dağılımı nasıldır?* (<https://www.cocukvegenc.com/cocuk-kitaplari/> adresinden erişildi).
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. New York: Sage.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. (2nd Edition). Calif.: SAGE Publications.
- Oktay, A. (2000). Kitap çocuğun dünyasına ne zaman girmeye başlar? M. R. Şirin (Ed.), 99 *Soruda Çocuk Edebiyatı* içinde (s.173-175). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Öksüz, H. İ.; Keskin, H. K., & Çetinkaya, F. Ç. (2018). Sosyal medya platformunda en fazla önerilen 15 resimli çocuk kitabının hayat bilgisi programında yer alan değerler bakımından incelenmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 13-31.

- Öztürk, Ü. & Buldur, A. (2022). Resimli çocuk kitaplarının içerdikleri değerler açısından incelenmesi: Tokat Bebek ve Çocuk Kütüphanesi örneği, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(6), 14-27. doi: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1146157>
- Sönmez, M. & Yorulmaz, B. (2022). Göç temalı resimli çocuk kitaplarına yönelik bir değer analiz çalışması. *Asya Studies*, 6(22), 13-28.
- Şimşek, Ş. & Bulut, F. (2023). Buket Uzuner'in "Ah Bir Kedi Olsam" adlı eserinde edebî nitelik ve kök değerler. *Çukurova Araştırmaları*, 9(1), 56-73.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB), (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
(https://uskudar.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_08/24010456_mYfredat_tanYtYm_kitapYY.pdf adresinden erişildi).
- Üstündağ, A. (2017). 8-10 yaş çocuklarına yönelik çocuk kitaplarının değerler açısından incelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (62), 1-10.
- Üzel, Ö. (2007). *Serpil Ural'ın çocuk kitaplarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Yaman, H., Taflan, S. & Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 107-120.
- Yıldırım A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, O. (2016). Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.). *Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı ve Medya içinde* (s.61-108). Ankara: Grafiker Yayınları.

Yükselen A., Şenol, F. B., Üstündağ, A., & Ay, A. (2017). 7–12 yaş çocuklarına yönelik çocuk kitapların içerik, resimleme ve fiziksel özellik açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2(55), 441-456.

Extended Abstract

Purpose

This study aims to investigate to what extent the root values (Justice, Friendship, Honesty, Self-Control, Patience, Respect, Love, Responsibility, Patriotism, Benevolence) are incorporated into the storybooks designed for values education aimed at children aged 6-9 as well as the physical, contextual and illustration features of these books. In line with this purpose, the following research questions were intended to be answered:

1. To what extent are root values (Justice, Friendship, Honesty, Self-control, Patience, Respect, Love, Responsibility, Patriotism, Benevolence) incorporated into storybooks designed for values education aimed at children aged 6-9?
2. What are the physical features of the storybooks written for values education aimed at children aged 6-9?
3. What are the contextual features of the storybooks written for values education aimed at children aged 6-9?
4. What are the illustration features of the storybooks written for values education aimed at children aged 6-9?

Method

Document analysis, a qualitative research method, was used in the present investigation. In the study, it is aimed to reveal the present situation as it is. To achieve this aim, descriptive survey model was adopted. The sample of the study was determined through "criterion sampling", a purposeful sampling method. In this context, the determination of the books to be examined within the scope of the study was based on some criteria such as including the illustrated books

that are designed for values education aimed at the 6-9 age period and that have been published recently, specifically falling within the range of 2019 to 2023. In order to reach the books that comply with these criteria, bookstores and websites selling illustrated children's books were visited, and the recommendations from social media accounts of children's book authors, child development experts, pedagogues, and academics working in the field of children's literature were examined. The instrument of the study consists of 40 storybooks written about values education targeting children aged 6-9 and published between the years of 2019-2023. Besides, in the study, a checklist based on ten root values, developed by the researchers, was used as a data collection tool with the aim of examining the storybooks designed for values education targeting children aged 6-9 in terms of their physical, contextual and illustration features. The checklist included four main sections as root values, physical features, contextual features, and illustration features. In the analysis of the data obtained, "content analysis" technique, a qualitative research analysis method, was employed. Descriptive analysis was also used to analyse the research data. The findings obtained from these data were presented in frequencies and percentages in accordance with their categories.

Results

A total of 1062 root values were identified in 40 randomly selected storybooks designed for values education aimed at children aged 6-9 years. The most frequently mentioned root value was responsibility with a rate of 17.14% while the least frequently mentioned root value was patriotism with a rate of 2.17%. The findings indicated that out of the 40 examined storybooks, 37.5% are sized at 16x23 cm (Width x Height), 25.0% at 16.5x23.5 cm, 12.5% at 13.5x19.5 cm, and 25.0% at 13x19 cm. Also, it was determined that 87.5% of the books examined utilized a stapled binding, while 12.5% of them employed adhesive binding. Regarding the contextual features of 40 storybooks intended for children aged 6-9 in terms of thematic aspects, it was established that 100% of them had a plot structure aligned with their respective themes. It was also observed that 85% of the storybooks didn't give place to foreign words. Besides, a clear use of Turkish language was observed in 100% of the books. It was noted that 37.5% of the examined 40 books contained warm-up questions at the very beginning. The presence of such questions at the beginning of the books helps the reader have an idea about the content of the relevant book. 37.5% of the books analysed feature a story map at the end. In these 40 storybooks

written about values education for children aged 6-9, the illustrations were found to be simple, relevant, and understandable at a rate of 100%.

Discussion

This study investigated the level of inclusion of root values (Justice, Friendship, Honesty, Self-Control, Patience, Respect, Love, Responsibility, Patriotism, Benevolence) in storybooks designed for values education aimed at children aged 6-9 years as well as the physical, contextual and illustration features of these books. In the study, it was determined that the most highlighted root value in 40 storybooks written for values education aimed at children aged 6-9 years was the responsibility value, which was mentioned 182 times, with a rate of 17.14%. The results obtained in the study also demonstrated that the least mentioned root value was patriotism, which was mentioned 23 times, with a rate of 2.17%. When the physical characteristics of the books analysed were examined, the majority have the dimensions of 16x23 (Width x Height) (cm), making them suitable in size for children aged 6-9. Book sizes are of great importance in terms of attracting children's interest, maintaining better illustration, and using the correct font size. In terms of binding features, 87.5% of the books are stapled and 12.5% are glued. Looking at these binding characteristics, stapled and glued binding, which are less durable, are observed to be used. The examination of the language use in the books included in the study indicated that Turkish is well-employed, sentences are clear and comprehensible, and the sentences are in accordance with the grammatical rules. This is a situation that both facilitates understanding and makes reading enjoyable. According to the contextual analysis of the examined books in terms of thematic qualities, the majority of the books were found to be suitable in terms of following aspects: subject-event harmony, narrative order from simple to complex, concluding events with positive (happy) endings, the employment of introduction, development and conclusion parts, emphasis of the root values, inclusion of universal values, and supporting child development.

ETİK BEYAN: “6-9 Yaş Çocuklara Yönelik Değerler Eğitimiyle İlgili Yazılan Öykü Kitaplarının Fiziksel, İçerik ve Resimleme Özelliklerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri

Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 24/04/2023 tarih ve 68282350/2023/09 sayılı etik izin alınmıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde “Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun” hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.